

початкових класів в межах вищого навчального закладу із врахуванням вищезазначених критеріїв і показників.

Список використаних джерел та літератури:

1. Галузінська М. Самоосвітня діяльність учителя: науково-практичні рекомендації / М. Галузінська // Завуч. – 2011. – № 2 (440). – С. 6–11.
2. Ильин Е. П. Мотивация и мотивы / Е. П. Ильин. – СПб. : Питер, 2000. – 512 с.
3. Несіоловська Н. Моніторинг / Н. Несіоловська // Директор школи. – 2008. – № 31–32 (511–512). – С. 37.
4. Танаев В. М. Практическая психология управления / В. М. Танаев, И. И. Карнаух. – М. : АСТ-ПРЕСС КНИГА, 2004. – 304 с.
5. Хриков С. М. Управління навчальним закладом : [навч. посіб.] / С. М. Хриков. – К. : Знання, 2006. – 365 с.

Аннотація

А.А.Кацук

Критерии и показатели эффективности управления практической подготовкой студентов в высшем педагогическом учебном заведении

В статье раскрыт вопрос оценки эффективности процесса управления практической подготовкой будущих учителей начальных классов путём определения основных её критериев и показателей.

Ключевые слова: управление, управление практической подготовкой, эффективность управления, критерии и показатели.

Summary

A.O.Kashchuk

Criteria and Indicators of Effectiveness of Management of Practical Preparation of Students in Higher Pedagogical Educational Establishment

The question of valuation of effectiveness of the process of management of practical preparation of the future primary school teachers by means of determination of its main criteria and indicators has been revealed in the article.

Key words: management, practical preparation management, efficiency of management, criteria and indicators.

Дата надходження статті: „29” лютого 2012 р.

УДК 37.013+37.03+37.046.12+502.2

А.Ю.КІНЄШЕВА,
магістрант
(м.Одеса)

Дослідно-експериментальна діагностика інтелектуального рівня молодшого школяра на уроках природознавства

Представлено результати дослідно-експериментальної діагностики інтелектуального рівня молодшого школяра на уроках природознавства засобами проблемного тестування.

Ключові слова: діагностика, інтелектуальний рівень, проблемне тестування, природознавство.

Постановка проблеми в загальному вигляді... Уроки природознавства в початковій школі містять широкий діапазон інтегрованих знань про об'єкти і явища навколишнього світу та взаємозв'язки й залежності між ними. Особливо актуальним для вчителя є виявлення рівня інтелектуального ресурсу, самостійної творчої діяльності учня з метою усунення прогалин у рефлексії його мислення [4].

Аналіз досліджень і публікацій... Значний внесок у розробку методології проблемного навчання зроблений такими сучасними українськими педагогами як А.В.Фурман, А.М.Алексюк, О.Я.Савченко, В.Н.Максимова та ін. Проблема формування інтелектуальних здібностей була розглянута в працях Г.Ю.Айзенка, Є.І.Рогова, Р.Б.Кетгела та ін.

Однак слід зазначити можливість удосконалення існуючих методів оцінювання інтелектуального рівня учнів молодших класів застосуванням проблемного тестування з наочним представленням його результатів.

Формулювання цілей статті... Шляхом розроблення та введення до навчального процесу проблемного тестування за різними рівнями, ставиться завдання здійснення діагностики інтелектуальних рівнів молодших школярів на уроках природознавства, результати якого використовуватимуться для виявлення слабких місць у засвоєних знаннях та подальшого підняття загального рівня розумових здібностей всього класу шляхом індивідуальної роботи з тими учнями, що отримали меншу кількість балів.

Виклад основного матеріалу... Експериментальне дослідження було проведене на 20 молодших школярах віком 8-9 років приватного закладу „Одеська приватна спеціалізована школа І-ІІІ ступенів „Гармонія”.

Основою експерименту було застосування проблемного тестування, яке спрямовувалося, у першу чергу, на розумовий розвиток учнів початкових класів. Робота здійснювалася послідовно на окремих етапах ознайомлення дітей з природою, проте особлива роль у цьому процесі надавалася завданням констатувального типу, оскільки їх використання створює можливість реалізації розумових можливостей школярів [2, с.41].

Правильна організація вчителем навчальної діагностики дала змогу дослідити рівень розумових здібностей молодших школярів засобами проблемного тестування, виділити групи учнів з високими, середніми та низькими показниками а також спланувати подальшу корекційну роботу з природознавства з метою покращання показників інтелектуального рівня учнів. Теоретичною основою роботи стало дослідження провідного німецького вченого Р.Амтхауера та вітчизняного психолога Є.І.Рогова.

На першому етапі завданням експерименту було дослідження загального рівня інтелектуальних здібностей учнів. Для цього учням був запропонований тест, який складався з 4-х субтестів.

Субтест 1 дав змогу оцінити загальну обізнаність та поінформованість учнів із загальних питань природознавства. Для успішного виконання такого субтесту школяр повинен володіти відповідним запасом знань. Разом із тим, субтест 1 виконував важливу мотиваційну функцію – він зацікавлював учнів і викликав у дітей бажання виконувати інші завдання.

Субтест 1 (Час виконання 15 хв.).

Яке слово підходить?

1. У році ...

а) 6 місяців; б) 8 місяців; в) 12 місяців; г) 14 місяців; д) 9 місяців.

2. Місяць літа...

а) червень; б) вересень; в) серпень; г) грудень; д) лютий.

3. В Україні не живе ...

а) соловей; б) лелека; в) синиця; г) страус; д) шпак.

4. Час доби ...

а) рік; б) місяць; в) тиждень; г) день; д) понеділок.

5. Вода завжди ...

а) прозора; б) холодна; в) рідка; г) біла; д) смачна.

6. У дерева завжди є ...

а) листя; б) квіти; в) плоди; г) корінь; д) тінь.

7. Столиця України ...

а) Одеса; б) Київ; в) Дніпропетровськ; г) Харків; д) Севастополь.

8. Взимку змінює колір ...

а) ведмідь; б) заєць; в) бобер; г) лисиця.

9. До живої природи не належить ...

а) місяць; б) морква; в) їжак; г) шишшина; д) метелик.

10. Храми, міста, парки і дороги - ...

а) народні звичаї;

б) культурна спадщина;

в) державні символи;

г) громадські місця;

д) занесені до Червоної Книги;

Субтест 2 спрямований на перевірку словесно-логічного мислення. На основі встановлення зв'язку між парою слів учневі пропонувалося підібрати наданому слову одне з п'яти слів так, щоб зв'язок у новій парі слів був аналогічним зі зразком. Рішення даного типу завдань припускає високий рівень розвитку операції узагальнення. Високі результати за цим субтестом найчастіше бувають у швидких, кмітливих, але менш успішних дітей. За отриманими результатами цього субтесту оцінювалися потенційні можливості учнів [3].

Субтест 2 (Час виконання – 10 хв.).

Підібрати до слова „ромашка” слово, яке підійшло б так, як „овоч” – „огірку”.

1. ОГІРОК овочі	РОМАШКА а) бур'ян; б) роса; в) садок; г) квітка; д) земля
2. ГОРОД цибуля	САД а) паркан; б) гриби; в) яблуня; г) колодязь; д) лава
3. КВІТКА ваза	ПТАХ а) дзьоб; б) чайка; в) гніздо; г) пір'я; д) крила

4. ГОДИННИК час	ТЕРМОМЕТР а) скло; б) температура; в) ліжко; г) лікар; д) біль
5. ЯЛИНА голки	РИБА а) плавники; б) хвіст; в) голова; г) луска; д) зябри
6. КОРИСНІ КОПАЛИНИ рудні	ГІРСЬКІ ПОРОДИ а) нафта; б) тверді; в) граніт; в) глина; г) крейда; д) пісок
7. РОСЛИНИ квіткові	ТВАРИНИ а) риби; б) бджола; в) сова; г) миша; д) вовк
8. ДЕНЬ сонце	НІЧ а) місяць; б) зоряна; в) темно; г) безхмарна; д) ясна
9. КУЩ малина	ПРИРОДНЕ ЯВИЩЕ а) акваріум; б) басейн; в) озеро; г) фонтан; д) аквапарк
10. СИМВОЛ УКРАЇНИ калина	СИМВОЛ КИЇВА а) чорнобривці; б) барвінок; в) верба; г) каштан; д) калина

Субтест 3 дозволив перевірити здібності школярів класифікувати, узагальнювати та виділяти загальні ознаки і властивості понять та вміння порівнювати.

Субтест включає завдання, в кожному з яких необхідно з п'яти наданих слів вибрати одне, яке, порівняно з рештою, найменше пов'язане за змістом з іншими. Порівняння починається із зіставлення об'єктів. Складність завдань такого типу полягає у виявленні відносин між порівнюваними предметами, у виокремленні в них подібних і різних ознак.

Субтест 3 (Час виконання – 10 хв.).

Яке слово зайве?

- а) тюльпан; б) лілія; в) квасоля; г) ромашка; д) фіалка.
- а) річка; б) озеро; в) море; г) місто; д) болото.
- а) шипшина; б) бузок; в) каштан; г) жасмин; д) смородина.
- а) курка; б) півень; в) горобець; г) гусак; д) індик.
- а) туманний; б) морозний; в) вітряний; г) похмурий; д) дощовий.
- а) сонце; б) повітря; в) рослини; г) вода; д) ґрунт.
- а) кішка; б) заєць; в) кінь; г) кролик; д) корова.
- а) маслюк; б) опеньок; в) мухомор; г) підберезник; д) підосичник.
- а) герб; б) прапор; в) вінок; г) гімн; д) Конституція.
- а) пролісок; б) підсніжник; в) медунка; г) троянда; д) мати-й-мачуха.

Субтест 4, за яким учневі пропонувались два слова для визначення, що спільного між ними, свідчив про те, що дитина вміє узагальнювати та систематизувати природознавчі поняття. При цьому, якщо учень називає замість загальних другорядні, несуттєві ознаки, йому присвоювалася менша кількість балів у порівнянні з тими відповідями, в яких він виділив істотні ознаки предметів. За результатами виконання цього субтесту оцінювався рівень розвитку абстрактного мислення, багатство словникового запасу [1, с.344].

Субтест 4 (Час виконання – 10 хв.).

Яким загальним поняттям їх можна об'єднати?

1. Літо, зима	6. Різдво, Водохреща...
2. Окунь, карась	7. Дерево, квітка ...
3. Огірок, помідор	8. Ялина, сосна...
4. Бузок, жасмин	9. Люди, тварини....
5. Липень, червень	10. Ясно, хмарно...

Ступені виявлення творчих ознак у виступах і письмових роботах учнів оцінювались так:

„Високий” (від 40 до 50 балів) – вільне володіння знаннями, вміннями і навичками під час виконання роботи, висока якість прояву його творчих ознак;

„Середній” (від 25 до 40 балів) – виконання завдання у цілому характеризується визначеними ознаками, але наявні окремі недоліки;

„Низький” (від 0 до 25 балів) – нескоригованість творчих дій, суттєві недоліки у реалізації творчого задуму, слабка організація роботи, непослідовність учнівських міркувань.

Після завершення дослідно-експериментального навчання було передбачено збір, оброблення та узагальнення одержаних даних. Результати аналізу та узагальнення дослідно-експериментального діагностування інтелектуального ресурсу 20-ти школярів представлено у вигляді діаграми, яка наведена на рисунку 1.

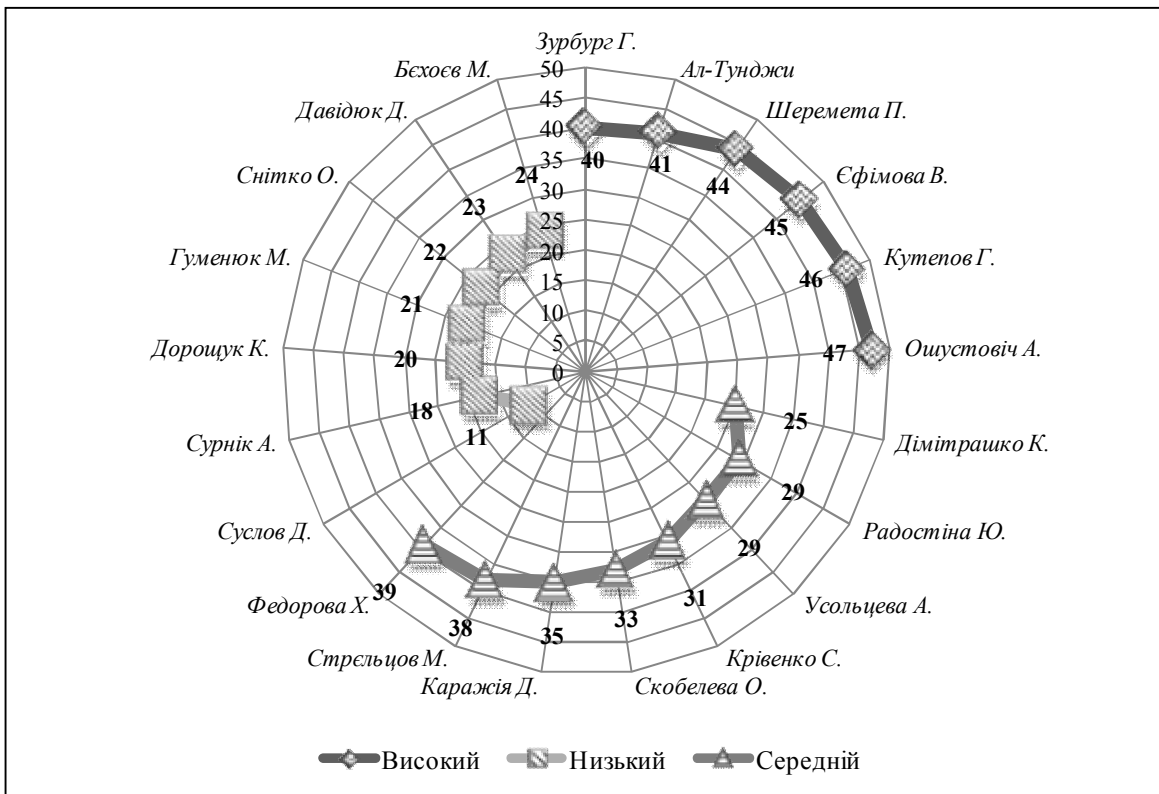
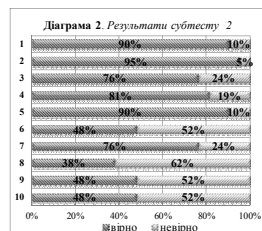
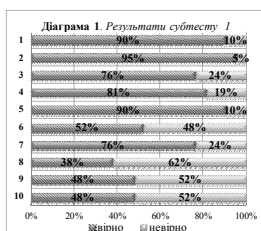

Рис. 1. Результати діагностики інтелектуального рівня молодших школярів

Підсумовані результати аналізу кожного субтесту окремо представлено у вигляді діаграми 1-4 на рис.2.

Висновки... Аналіз результатів дослідно-експериментальної діагностики інтелектуального ресурсу учнів другого класу на уроках природознавства засобами проблемного тестування показав, що з них 29% вільно володіють знаннями у галузі природознавства, 38% – мають середній рівень, який вказує на здатність самостійно виконати більшу частину тестування без помилок, і 33% – виявили низький рівень, що вказує на необхідність проведення з ними додаткових індивідуальних занять із відповідних тем.

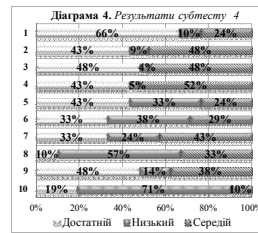
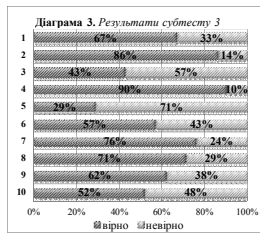

Рис. 2. Результати діагностики учнів другого класу по кожному субтесту

Список використаних джерел та літератури:

1. Елисеєв О. П. Практикум по психології личности / О. П. Елисеєв. – СПб., 2003. – С. 342–370.
2. Фурман А. В. Роль і функції проблемної ситуації в навчанні / А. В. Фурман // Психологія. – Вип. 27. – С. 40–52.
3. <http://uk.wikipedia.org/wiki/Інтелект>.
4. <http://www.teacher.in.ua/navchalna-robota/kalendarne-planuvanja/kalendarnij-plan-ja-ukra-na-2-klas.html>.

Анотація

А.Ю.Кинешева

Опытнo-экспериментальная диагностика интеллектуального уровня младших школьников на уроках природоведения

Представлены результаты опытнo-экспериментальной диагностики интеллектуального уровня младших школьников на уроках природоведения средствами проблемного тестирования.

Ключевые слова: диагностика, интеллектуальный уровень, проблемное тестирование, природоведение.

Summary

A.Yu.Kinesheva

Research and Experimental Diagnostics of Intellectual Level of Primary School Pupils at Natural History Lessons

The results of research and experimental diagnostics of the intellectual level of primary school children at natural history lessons by means of the problem testing are offered.

Key words: diagnostics, intellectual level, problem tests, natural history.

Дата надходження статті: „16” березня 2012 р.

УДК 37.018.1:796.011.3

Г.П.КОВАЛЬЧУК,
кандидат педагогічних наук
(м.Кам'янець-Подільський)

Проблема фізичного виховання учнів 7-9 класів у сім'ї

У статті розглядається проблема фізичного виховання підлітків у сучасній сім'ї. Автором розкрито потенційні можливості підвищення ефективності впливу родини на фізичний розвиток учнів 7-9 класів.

Ключові слова: фізичне виховання, сім'я, зміцнення здоров'я школярів, фізична культура, фізичні вправи, завдання фізичного виховання.

Постановка проблеми в загальному вигляді... Фізичне виховання молодого покоління в Україні є одним із пріоритетних напрямків реформування сучасної освіти. Це зазначено у низці програмно-нормативних документів, насамперед у цільовій комплексній програмі Закону України „Про фізичну культуру і спорт”, Концепції фізичного виховання в системі освіти України, Національній доктрині розвитку освіти України ХХІ століття, Державній програмі розвитку фізичної культури та спорту на